

Katolsk Tro

Grundfrågan

Varför finns vi till?

Vi finns till för att lära känna Gud och i vårt liv tillsammans med de andra älska och tjäna honom och slutligen bli lyckliga med honom för evigt.

Varför skall vi vara kristna?

Gud har kommit oss till mötes. Han har sänt sin Son, Jesus Kristus, som samlade människorna till en gemenskap, kyrkan, kring sig. Han säger hur vi skall leva, inte för oss själva, utan för honom som dog och uppstod för oss. Vänskapen med honom fortsätter all evighet, i saligheten.

Vad skall vi då göra?

Därför skall vi svara på Guds erbjudande:

- tro det Gud har uppenbarat, trosbekännelsen
- använda de nådemedel som han ger oss, sakramenten, bibeln och bönen
- hålla det han befallt, buden.

Tron är, liksom språket, inte medfödd utan måste tas emot och läras. Vi skall tro det som kyrkan tror, framför allt det som står i bibeln, så som det förstås av kyrkans tradition och gudstjänst och tolkas av kyrkans läroämbete.

Vem är det som vi tror på?

Vi tror på den Treenige Guden: Fadern, Sonen och den helige Ande.

Gud är ett väsen (ett "vad") men tre personer (tre "vem"). Gud är i sig ofattbar (ett mysterium) som står utanför alla våra begrepp. Men vi anar något om honom

- i den synliga skapelsen, framför allt i livets under
- i vårt samvetes röst.

Men någon visshet om Gud får vi bara
- genom uppenbarelsen.

Gud har själv uppenbarat sig (avslöjat vem han är och vad han vill) i den mänskliga historien, framför allt när Sonen blev människa och bodde bland oss, med sitt liv och sina ord undervisade oss om vägen till saligheten och genom sin död och uppståndelse

gick före oss på den vägen. Detta är sammanfattat i Bibeln, sådan den förstås av kyrkans tradition.

Trosbekännelsen

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare

Vi kan förstå redan med förnuftet att det finns en Skapare, som är ande (utan kropp eller kön), en enda, med förstånd och fri vilja, osynlig, evig, oföränderlig, ofattbar, närvarande överallt, allvetande, allvis, allsmäktig, oändligt helig och rättvis, kärleksfull och barmhärtig, sannfärdig och trofast.

Men bara genom uppenbarelsen vet vi med säkerhet att denne Skapare är den Treenige Guden, Fader, Son och Ande, och att Sonen (Kristus) blivit människa.

Skapelsen beror på Guds fria beslut. Han vill att något skulle spegla hans härlighet, och han vill dela med sig av sin vishet och kärlek till tänkande och älskande varelser: änglar och människor. I materiens grundämnen har han lagt ner frön, som har utvecklats till de miljontals former vi ser i naturen. Framför allt i livets gåta ser vi Guds vishet. Skapelsen pågår i varje ögonblick. Människan deltar i den genom fortplantningen, arbetet och "skapande" (kreativ) verksamhet (kulturen, konsten och andra fria handlingar).

Med försynen menas att Gud uppehåller och styr världen: han har en gång skapat allt och uppehåller i varje ögonblick allt. Han låter allt samverka till det bästa för dem som älskar honom, också det onda, som han inte själv vill, men tillåter.

Änglarna är de skapade varelser som i likhet med människorna har förnuft och vilja men till skillnad från människorna inte har kropp. En del av dem har avfallit från Gud (djävulen och de onda andarna). De goda änglarna medverkar i försynen (skyddsänglarna).

Människan är en själ i en kropp, ungefär som ett ord är en innebörd i luftens vibrationer. Den aspekt av själen som är specifikt mänsklig och platsen för förnuft, frihet och kärlek kallas "ande". Genom sin förmåga till andligt liv (att vara "person") liknar människan Gud, är skapelsens kung och präst, okränkbar och kallad till evigt liv. I dopet uppenbaras människans särskilda vänskapsförhållande till

Gud. Människan deltar genom sitt arbete i skapelsen, förvaltar och gestaltar jorden. I allt hon gör skall hon svara på Guds kallelse.

Ursynen (arvsynen, urskulden). Människan skapades för att leva i vänskapen (nåden) med Gud men ville leva på egen hand: detta är innebörden i berättelsen om Adam och Eva, ”syndafallet” eller ”ursynen”. Skilsmässans tragiska följder präglar allt mänskligt liv genom generationerna. Hon blir inkrökt i sig själv, misstänksam mot Gud, rädd för andra, kan inte se målet för sitt liv och tar lätt miste också i det viktigaste. Hon känner sig utkastad i en värld av möda, splittring, ångest, brustenhet och död (”förbannelsen”).

Men Gud hade från början en räddning (”frälsningen”, befrielsen) i beredskap. När tiden var inne sände han sin Son som människa för att visa att vi, precis som han, är älskade av Gud och inte under mörkrets makt. Detta blir möjligt när vi accepterar Kristi budskap i tro, får den helige Ande och befrias till ett liv utan ångest och egoism, till ”Guds barns frihet”.

Jag tror på Jesus Kristus, Guds ende Son, vår Herre

Jesus betyder Gud räddar.

Kristus betyder smord med helig Ande, Messias, den efterlängtnade rädda ren.

Guds Son betyder att människan Jesus från Nasaret också är sann Gud, av samma väsen som Fadern och jämlik med honom i den gudomliga härligheten. Han kallas ”son” för att visa att vi är Guds barn, älskade som han. Jesus Kristus, Gud och människa, är platsen där människan möter Gud.

Herre betyder att Fadern har tilldelat Jesus det namn som bara Gud kan göra anspråk på. Genom sin död och uppståndelse har han friköpt oss från alla destruktiva makter. Nu tillhör vi honom i liv och död.

Ordet kallas Kristus, därför att han uppenbarar (avslöjar) vad Gud är och vad människan är. Det han är och det han har sagt och gjort enligt evangelierna är en absolut säker vägledning för oss. ”Jag är vägen, sanningen och livet.”

Avlad av den helige Ande, född av jungfrun Mria

Den andra Personen i Gudomen, Sonen, har (utan att bli mindre Gud) blivit sann och verklig människa, en av oss, lik oss i allt utom i synden. Han saknar mänsklig far: Maria blev havande genom den helige Ande. Hon utvaldes för sin uppgift som Guds Moder och gjordes av Gud ”full av nåd”, fri från ursynen och personlig synd, och hon förblev jungfru hela livet. Hon är nu fullkomligt i himlen. Därför är hon den stora förebilden för varje troende och hela kyrkan. Hon gjordes av Jesus till moder för alla hans lärjungar. Hon ber för var och en av oss. Gud gjorde sig beroende av hennes frivilliga medverkan. Allt detta visar människans höga kallelse och värdighet.

Pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen

Som människa tog Kristus på sig människans lidande och död. I fullkomlig solidaritet gick Jesus hela den väg han måste gå, ända till döden på korset. Han ville lida denna grymma död för att visa syndens allvar, djupet av sin kärlek och att det mänskliga lidandet genom honom är vägen till uppståndelsen.

Nedstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda

Kristi själ skildes från hans kropp och kom till dödsriket, där han befriade de rättfärdiga människorna som hållits fångna där alltsedan världens början. Han uppväcktes av Fadern från de döda, för att det skulle stå klart att han är sann Gud, att lidandet och döden har en mening i honom och att också vi skall uppstå från de döda med en kropp som liknar hans förhärli-gade kropp. Kristi öde blev urtypen för vårt eget öde.

Uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida

Människan Jesus har inträtt i den himmelska härligheten, vilken han som Gud aldrig har lämnat, och han har berett plats åt oss där. I himlen för han vår talan inför Fadern.

Därifrån igenkommande för att döma levande och döda

Jesus Kristus är, genom sitt liv och sina ord, domare över alla människor. Domen skall grundas på hur vi förhållit oss till de nödlidande: det man gjort eller

inte gjort mot dem, det har man gjort eller inte gjort mot Kristus själv.

Jag tror på den helige Ande

Den helige Ande är kraften i skapelsen, i Kristi människoblivande, i hans uppståndelse från de döda. Den helige Ande är för kyrkan vad anden och andningen är för kroppen: Han ger liv, sammanhåller, leder, helgar och bevarar kyrkan, ger nåden i sakramenten och skänker de ”ingjutna” dygderna: tro, hopp och kärlek. Han är Guds Sons Ande som bor i oss. Den helige Ande hjälper kyrkan i alla tider så att den får vad den behöver och inte tar miste i viktiga frågor. När kyrkan genom ”läroämbetet”, det vill säga de samlade biskoparna eller påven, högtidligt (ex cathedra) uttalar sig om tro och moral, är ett sådant avgörande genom Andens bistånd ofelbart.

Den heliga katolska kyrkan, de heligas samfund

Kyrkan är grundad på apostlarnas grundval av Kristus själv. I den blir man medlem genom dopet. Alla döpta bildar tillsammans ”Kristi kropp”. Kyrkan är ”sakramentet”, tecknet på och verktyget för, mänsklighetens samhörighet. Hon är platsen för mötet med Gud.

Den katolska (= universella, världsomspännande och ursprungliga) kyrkan har fyra kännetecken:

- Hon är en (genom samma tro, samma sakrament och samma ledning).
- Hon är helig (hon leder människor till ett heligt liv och har många helgon).
- Hon är katolsk (ingen sekt, finns överallt och alltid, lever av hela Kristi lära).
- Hon är apostolisk (går direkt tillbaka på Jesu tolv apostlar).

Bara den katolska kyrkan (som lever i gemenskap med Petri efterträdare, påven i Rom) har samtliga dessa kännemärken, även om andra kristna samfund har olika delar därav.

Med de heligas samfund menas:

- de kristna som lever nu (den ”stridande” kyrkan)
- de heliga i himlen (den ”triumferande” kyrkan)
- de avlidna som renas efter döden (i ”skärselden”: den ”lidande” kyrkan).

Alla kristna har del i kyrkans mässfirande, böner och i Kristus gjorda gärningar, liksom alla kristna får lida för de enskilda kristnas synder (liksom en kropp:

varje cell är beroende av hela kroppens näring, syring och infektioner).

Därför kallas kyrkan ”Kristi kropp”, en absolut solidarisk gemenskap.

Vi vördar (men tillber inte!) helgonen i himlen och ber om deras förbön.

Vi hjälper de avlidna som renas med våra förböner, och de ber för oss.

Syndernas förlåtelse

I kraft av Kristi fullkomliga offer kan också de värsta synder förlåtas och syndastraff efterskänkas. Kyrkan har fullmakt att förlåta på Kristi vägnar. Villkoret är uppriktig ånger och föresats till bättring. Genom solidariteten i Kristi kropp (förböner av kyrkans medlemmar i himlen, skärselden och på jorden) befrias vi genom kyrkans förmedling från syndens följder (= avlaten).

Avlaten - ofta missbrukad och missförstådd - är inte något surrogat för hjärtats omvändelse utan en konkret påminnelse om att vi som kristna lever i de heligas gemenskap och inte ensamma inför Gud. Denna gemenskap omfattar också de avlidna.

Köttets uppståndelse

Efter döden kommer själen (människans identitet) antingen till himlen (direkt eller efter föregående rening i ”skärselden”) eller till helvetet. Människan får på den yttersta dagen åter en kropp (jämför kornet och axet). De heligas kroppar blir som Jesu uppståndna kropp. ”Köttets uppståndelse” betyder att hela människan som person, med kropp, själ och ande, skall frälsas.

Och ett evigt liv

Det eviga livet är människans mål. Det är en gåva från Gud. Vårt liv på jorden är en övning, en prövning och ett förstadium. Det utspelas en enda gång och får eviga konsekvenser. Att lära sig leva är den viktigaste uppgiften.

Himlen är detsamma som den slutliga och eviga vänskapen med Gud. Himlen är att skåda Gud ansikte mot ansikte, att leva i ren kärlek till honom och till de andra i ”den himmelska staden”, befriad från all oro och fara i himlen finns de som dött i Guds vänskap och befriats från syndens konsekvenser.

Jesus talar om helvetet som en verklig-het. Helvetet är att vara skild från Gud efter att frivilligt ha tagit avstånd från honom.

Gud tvingar sig inte på någon och respekterar människans frihet till det yttersta. Vi vet att det finns oräkneliga människor i himlen; däremot vet vi inte om det finns en enda människa helvetet.

Guds bud

Det finns en oskriven lag bland alla folk, gudomlig, evig, objektiv och universell samt möjlig för människan att lära känna allt djupare. De tio budorden Gamla testamentet sammanfattar och förtydligar den. Jesus har fördjupat den i evangeliet. Buden finns till för vårt bästa. De värnar om vår frihet att göra del goda.

1. Du skall inga andra gudar ha vid sidan om mig

Bara Gud, den levande och treenige Guden, får vi dyrka. Vi skall göra det genom tro, hopp och kärlek, samt tillbedjan och lydnad för hans vilja.

Tro är att gärna lyssna på Guds ord (i bibeln och predikan), skaffa kunskap om den katolska tron, motsvarande vår allmänbildning, samt öppet bekänna vår tro i liv och ord.

Hopp är att hoppas att av Gud få syndernas förlåtelse, hans vänskap (=nåden) och den eviga saligheten. Han ger oss häri livet de nödvändiga medlen till detta.

Kärlek är att i avsikt och handling sätta Gud högre än allt skapat, därför att han är vår Skapare och Återlösare, och hålla hans bud.

Tillbedjan är att ge Gud den dyrkan han har rätt till, eftersom han är vårt upphov och vårt mål. Vi gör det med ande och kropp (= inre eller yttre bön). Vi får inte tillbedja helgonen, vi får be till dem om förbön. De är Guds särskilda vänner och utvalda av honom för att förmedla hans gåvor. De är vår ”familj”, deras liv är vår förebild, deras förbön vårt stöd. När vi vördar dem, då är det Guds gåvor i dem vi vördar. Vi skall hedra deras bilder och relikier, men framför allt efterlikna dem.

Lydnad är att följa Guds röst, även när den är överraskande och obekvämt, att inte förtvivla inför nödvändiga motgångar: prövningar, sjukdom, dåligt

väder etc. Vi skall vara trogna den kallelse vi fått och lyhörda för den helige Andes röst.

2. Du skall inte missbruka Herrens, din Guds, namn

I det Gamla testamentet var det förbjudet att ens uttala Guds namn. Vi skall bruka Guds namn med yttersta återhållsamhet och respekt och aldrig bruka det till svordomar och förbannelser. Det är tillåtet att avlägga ed (= lova att tala sanning med Gud som vittne) inför domstol. Medveten lögn inför domstol kallas mened och är en hädelse mot Gud. Det är tillåtet att avge ett löfte inför Gud (om en god och möjlig sak, efter fritt och moget övervägande), t.ex. äktenskap eller ordensliv.

3. Tänk på vilodagen, så att du helgar den

På söndagar och påbjudna helgdagar är den som inte har förhinder förpliktad att delta i mässan samt att avstå från sådant arbete som omöjliggör gudstjänstdeltagande, avkoppling och söndagsglädje. Nödvändigt arbete får naturligtvis utföras.

4. Visa aktning för din far och din mor

Visa aktning: hedra dem, visa kärlek och lydnad, be för dem, glädja och hjälpa dem. Hit hör också respekten för dem som har uppdraget att styra samhälle och kyrka, så länge de inte befäller något som står i strid mot Guds vilja. Föräldrar har motsvarande förpliktelser mot barnen: fostran, föredöme, försörjning, förbön.

5. Du skall inte dräpa

Kroppens och andens liv är okränkbart. Vi är förpliktade att älska oss själva och vår nästa.

Plikter mot oss själva: andlig välfärd, vården om kroppen (”den helige Andes tempel”), att sträva efter ett liv i mänsklig värdighet, att måna om sitt goda rykte.

Plikter mot andra: unna dem allt gott, överse med deras fel, hjälpa dem till kropp och själ. Vi måste älska (=vörda) varje människa, därför att hon är skapad till Guds avbild, återlöst i Kristi blod och kallad till saligheten.

Brott mot oss själva: självmord, frivillig livsfara, drogbruk, missbruk av tobak, alkohol och mediciner, förakt för och vanvård av kroppen.

Brott mot andra: döda oskyldigt liv (inklusive abort), sårta eller slå någon, fysiskt eller psykiskt, att bli skuld eller orsak till nästans synd.

De kroppsliga barmhärtighetsverken: ge mat åt hungriga, dryck åt törstiga, husrum åt husvilla, stödja de förföljda, besöka sjuka och fångar, begrava döda.

De andliga barmhärtighetsverken: tillrättavisa de felande, undervisa okunniga, råda de ovissa, trösta de bedrövade, tåligt lida oförrätter, gärna förlåta, be för levande och döda.

6 och 9 Du skall inte bryta ett äktenskap Du skall inte ha begär till din nästas hustru

Sexuallivet är en del av Guds plan med människan:

han har skapat människan till sin avbild som man och kvinna. Mannen och kvinnan kompletterar varandra, är hänvisade till varandra med en berikande spänning mellan könen. Den kroppsliga utlevelsen av sexuallivet är det förnämsta sättet att delta i skapelsen. Sex är därför något heligt och reserverat för äktenskapet: att ge sig själv med kropp och själ till den som man har sagt ja till för hela livet. Ett sådant ja blir inte riktigt ärligt om man inte sparar det för äktenskapet (där man säger ja till någon utan förbehåll).

Sexualiteten är ett ”språk” på vilket det är lätt att försäga sig eller säga för mycket. För att inte vänja sig vid ständiga ”smälögner” måste man vara kysk i tankar, ord och handlingar: inte leka med denna starka kraft.

7 och 10 Du skall inte stjäla Du skall inte ha begär till din nästas egendom

Vi har ansvar för vårt bruk av det materiella, som skall förvärfvas och förvaltas hederligt och användas till goda gärningar. Det får aldrig göras till en avgud. Vi skall ha absolut respekt för andras egendom: det som har lånats skall återställas, skulder skall betalas, skador skall ersättas fullt ut (om möjligt), skatter skall betalas lojalt, man skall deklarera ärligt. Endast i verklig nöd får man tillgripa andras egendom.

Människan har ansvar för jordens resurser och miljön. Vi äger inte jorden, vi förvaltar den bara. Vi måste ge den vidare till nästa generation så som vi önskar att ta emot den.

8. Du skall inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa

Vi måste vara sannfärdiga, d v s tala och handla så som vi vet och tänker. Man skall anse sin nästas heder för okränkbar, d v s tänka och tala väl om henne och endast i nödfall beröra hennes fel. Den som har skadat en annans goda namn måste så långt som möjligt gottgöra skadan. Man är inte alltid förpliktad att säga hela sanningen, om den är sårande. Hemligheter och anförtroenden skall hemlighållas.

Kyrkans bud

Fira söndagen som Herrens dag: Se ovan, tredje Guds bud.

Delta varje söndag och helgdag i den heliga mässan: Se ovan, tredje Guds bud. Är man förhindrad, skall man om möjligt låsa dagens bibeltexter, be dess böner och förena sig med Jesus i den andliga kommunionen.

Bruka altarets och försoningens sakrament: Man skall gå till kommunionen minst en gång om året, kring påsk (Askonsdag - Trefaldighetssöndagen).

Allvarliga synder måste biktas, och har man sådana på sitt samvete får man inte gå till kommunionen utan föregående bikt (eller föresats att bikta). För ens andliga hälsa är det värdefullt att bikta också mindre synder och försummelse (andaktsbikt).

Avstå från något på fredagen: På Jesu dödsdag skall man avstå från något (tillåtet och angenämt) i botens anda, för att slå vakt om sin frihet från dåliga vanor. Man kan avstå från kött (abstinens), minska konsumtionen av njutningsmedel och nöjen eller ägna sin tid och sina krafter åt behövande. Askonsdag och Långfredag är faste- och abstinensdagar: då skall man avstå från kött och åta endast ett fullständigt mål.

Ta personligt ansvar för församlingen: Bidra med pengar, tid, krafter, idéer och talanger. Den katolska kyrkan i Sverige är beroende av solidariska församlingsavgifter.

Det kristna livet - det goda

”Gott” är det som eftersträvas för sin egen skull. Ytterst är det Gud som är det goda i allt som är gott. Att ”göra det goda” är att göra det som stärker

vänskapen med honom. Det goda som vi gör i detta ”nådens tillstånd” är en skatt som vi samlar i himlen.

Den goda avsikten: Vi skall göra allt till Guds ära. Om detta är ledstjärnan, följer resten av sig själv.

Lagen: Vad det goda innebär i praktiken, förstår vi genom historiens erfarenheter, genom folkens rättsmedvetande och genom det Gamla testamentets etiska lag, som slutligen förtydligats och fördjupats av Kristus och nu förkunnas av kyrkan. Med ledning av denna ”lag” skall jag mitt samvete avgöra vad som är det goda (rätta, riktiga) sättet att handla här och nu.

Samvetet är den inre rösten som säger mig vad jag bör göra och undvika. Man är alltid förpliktad att följa sitt samvete (även om det objektivt skulle ta miste) men samtidigt förpliktad att fostra sitt samvete: ta reda på de objektiva regler som gäller. Okunnighet om reglerna ursäktar aldrig någon, däremot ursäktar okunnighet om fakta (som man inte hade kunnat känna till) från ansvar för en felaktig handling.

Dygden är den inövade vanan att gärna och med glädje göra det goda, även när det sker trots inre eller yttre motstånd. Den bygger på anlag, men förutsätter också övning.

Det onda

Det onda kan vara fysiskt (motgång, lidande, sjukdomar och slutligen döden). Detta fysiska onda är inte något slutgiltigt ont utan prövningar på vår väg för att vi genom dem skall övas i dygden, förenas med den lidande Kristus och aktivt beredas för lönen himlen. Därför skall det lidande som inte kan undvikas accepteras som Guds vilja, för att tjäna var fullkomlighet. Det onda som kan undvikas skall bekämpas på alla sätt: kampen för rättvisan och lindrandet av lidandet i världen är en helig plikt för den kristne.

Det onda kan också vara moraliskt: synden, när man frivilligt gör det som man vet är fel. Synden skall bekämpas med hjälp av nådemedlen. Men inget är så ont att det inte kan bli ett tillfälle för Guds nåd att triumfera över det onda (framför allt i botens sakrament).

Synden är att medvetet kränka vänskapen med Gud. Att medvetet och i en allvarlig sak gå emot ett av Guds bud dödar vänskapen med honom och kallas därför dödssynd. På grund av vår mänskliga svaghet (”arvsynden” eller ”urskulden”) begår vi under

livet många mindre genomgripande brott mot Guds vilja. Vi måste dagligen omvända oss till Gud, dvs på nytt välja honom och inrikta vårt liv mot honom. Till detta krävs hans nåd, som föregår allt vad vi kan göra, men kräver att vi öppnar oss och samverkar. Dödssynder måste biktas, mindre synder bör biktas.

Nådemedlen

Av egen kraft kan vi inte ens finnas till eller leva. Än mindre kan vi tro, hoppas, älska eller hålla Guds bud. Livskraften i vårt förhållande till Gud (vänskapen) kallas nåden. Nåden får vi genom den helige Ande dopet. Nåden gör att allt vad vi är och gör som lemmar i kyrkan (Kristi kropp) får ett evigt värde och kommer att bestå när allt annat har försvunnit. Nåden försvagas genom de dagliga svaghetssynderna (de små formerna av otrohet mot vänskapen med Gud) och går förlorad genom dödssynden (det radikala brottet med Gud). Nåden växer oss genom sakramenten och varje gärning som är gjord i Kristus (i ”nådens tillstånd”).

Sakramenten

Sakrament kallas sju heliga handlingar, som instiftats av Kristus och anförtratts åt kyrkan. De är yttre tecken på hans avsikter och samtidigt verksamma medel för hans nåd. De ges åt dem som svarat på Guds ord i tro. De uttrycker och stärker tron, länder Gud till ära och helgar människorna.

Sakramenten är källan till, styrkan i och tecknet på kyrkans synliga gemenskap. I varje sakrament är det Kristus som handlar genom sin kyrka: när någon döper, är det Kristus som döper.

Kyrkan har mottagit sakramenten av Kristus och förfogar inte över dem (kan inte ändra det väsentliga i innehållet i dem, avskaffa dem eller stifta nya). Därför måste de firas med största vördnad.

För att ett sakrament skall vara giltigt krävs att den som ger det och den som mottar det avser att ”göra det som kyrkan gör” (den ”rätta intentionen”, undantag spädbarn vid dop).

De sju sakramenten är: Dopet, Konfirmationen (bekräftelsen), Nattvarden (kommunionen, eukaristin, altarets sakrament), Boten (försoningens sakrament), De sjukas sakrament, Ämbetsvigning, Äktenskapet.

Dopet

Dopet är dörren till de andra sakramenten och nödvändigt för frälsningen.

I dopet befrias man från syndens tvång och blir Guds barn, får löftet om evigt liv, blir lik Kristus och en lem i hans.

Den väsentliga och nödvändiga delen av dopet är att man nedsänkes i eller begjutes med vatten, under det att dopförrättaren säger ”Jag döper dig i Faderns och Sonens och den helige Andes namn”.

Dopet är vidare ett förbund mellan Gud och människan: Gud lovar nåden och saligheten, den döpte avsvär sig synden och Satan (den onda makten) och lovar Gud sin trohet, att hålla alla de bud som Kristus har gett oss.

Dop förrättas normalt av biskop, präst eller diakon. Men i nödfall (livsfara) kan vem som helst (kristen eller icke-kristen) förrätta ett nöddop, om man bara använder vatten, de föreskrivna orden och har rätt intention. Blivande föräldrar och personal på förlösningssavdelningar skall veta hur nöddop går till. Alltså är dopet i icke-katolska samfund giltigt, om det uppfyller dessa krav. Alla döpta hör därför princip till den katolska kyrkan, åtminstone till dess de genom någon yttre handling visar att de vill tillhöra någon annan gemenskap. Vid dopet skall man ha faddrar, i synnerhet vid spädbarnsdop: det är faddrarna och föräldrarna som avlägger trosbekännelsen på barnets vägnar.

Konfirmationen

Konfirmationen skänker den döpte den helige Andes gåva och knyter honom eller henne fastare till kyrkan, rustar med kraft för den andliga kampen och förpliktar till att i ord och gärning vittna om Kristus samt att utbreda och försvara tron.

Konfirmationen meddelas normalt av biskopen genom smörjelse med krisma (invidg, välluktande balsam) på pannan under handpåläggning och med orden: ”NN, ta emot inseglet (=sigillet) på den helige Andes gåva.”

Vid konfirmationen avlägger den kristne själv samma bekännelse som hans föräldrar och faddrar avlagt på hans vägnar vid dopet. Man gör därmed

ett personligt och förpliktande val: Kristus och livet honom, att leva som myndig kristen i frihet med rättigheter och skyldigheter. Också vid konfirmationen skall man ha en fadder, som representerar församlingen.

Man är förpliktad att motta konfirmationen (vid lämplig tid). Man förbereder sig för konfirmationen genom undervisning, bön och en god bikt. Biskopen kan ge en präst i uppdrag att förrätta konfirmation, synnerhet i samband med vuxendop eller upptagning av en döpt i den katolska kyrkans synliga gemenskap. I nödfall (dödsfara) kan vilken präst som helst konfirmera

Nattvarden

Nattvarden eller eukaristin är det främsta sakramentet: där finns Kristus själv, som offerar sig och blir mottagen som föda. Genom detta sakrament, som firas i mässan, sker en åminnelse av Herrens död och uppståndelse. Hans offer blir närvarande. Mässan är höjdpunkten i det kristna livet och samtidigt dess källa. Där föds och uttrycks kyrkans enhet, och ”Kristi kropp” byggs upp. Alla andra sakrament och all kristen verksamhet har där sitt ursprung och sitt mål.

I nattvarden förvandlas bröd och vin till den uppståndne Herrens kropp och blod. Gestalterna (utseende, smak, lukt, etc.) förblir oförändrade, men den innersta verkligheten förvandlas. Jesus Kristus, sann Gud och sann människa, med allt vad han är, är närvarande i gestalterna, han tas emot i dem och tillbeds i dem, och hans närvaro i dem varar lika länge som de kan igenkännas som bröd och vin.

Endast den som är giltigt prästvigd kan utföra den handling, där Kristus själv blir närvarande under dessa tecken. Kristus använder sig av den jordiske prästens röst och händer som verktyg.

Uttrycket ”mässoffret” (mässans offermåltid) betyder att Gud offerar sin Son Jesus Kristus till oss och att vi får skänka honom tillbaka som vår egen gåva och samtidigt förenar våra avsikter med hans (älskar det han älskar, avskyr det han avskyr, vill det han vill).

Den heliga mässan frambärs som förbön för levande och döda. Så förmedlas kraften från Kristi offer på korset ut till alla konkreta människor och deras livsöden. Avståndet mellan Jesus och oss upphävs. Här är han lika närvarande som när han levde bland sina lärjungar, predikade och gjorde under, åt och

drack tillsammans med dem. I synliga tecken möter vi den osynliga Närvaron

Mässan (eller eukaristin) har fyra huvuddelar:

1. Inledning

Korstecknet: kyrkan församlas i Treenighetens namn.

Hälsningsord: Jesus är närvarande genom sin Ande överallt där två eller tre är församlade i hans namn. Prästen representerar i gudstjänsten Kristus som ”huvudet” och ”brudgummen” inför församlingen. Därför bär han inte sina privata kläder utan en särskild (”liturgisk”) skrud.

Syndabekännelse: den första bönen måste vara om Guds barmhärtighet. Vi ber änglarna, helgonen och varandra om förbön. Hela kyrkan är med och förmedlar Guds nåd. Vi måste försonas med varandra, innan vi kommer med vår gåva till altaret.

Herre, förbarma dig: en hyllning till den uppståndne och himlafarne Herren över levande och döda, med bön om barmhärtighet.

Ära vare Gud i höjden: en högtidlig lovsång till Treenigheten.

Kollektbönen: prästen sammanfattar församlingens alla böner i en allmän bön, som anspelar på dagens tema.

2 Ordets liturgi

I sitt ord talar Gud till sin församling och väntar på svar. De heliga skrifterna handlar alla (på olika sätt) om Kristus. I Gamla testamentet är han förebådad, i Nya testamentet är han omvitnad. Samma heliga Ande som har inspirerat texternas författare gör deras innehåll levande när de blir lästa, förklarade och hörda i gudstjänsten. De blir bärare av Kristi närvaro, hans ord till oss i dag.

Läsning(ar): ur Gamla och Nya testamentet.

Responsoriepsalm: ur Psaltaren. Vi mediterar över vad vi hört med hjälp av psalmerna, som visar enheten i Guds plan och tillvägagångssätt.

Halleluja: Vi reser oss och hälsar Kristus närvarande i sitt evangelium med ropet ”Lova Herren”.

Evangeliet: Jesus talar till oss med sina ord och sina handlingar.

Predikan: förklarar och ”översätter” läsningarna till vår situation i dag.

Trosbekännelsen: församlingen svarar på Guds tilltal genom att bekänna sin tro: dopförbundet bekräftas.

Allmänna kyrkobönen: man ber för världen, dess ledare, kyrkan, de nödlidande, den egna församlingen och de avlidna.

3 Eukaristins liturgi

Offertoriet: bröd och vin bärs fram till altaret under bön. Bröd och vin symboliserar oss själva, vår glädje och vår smärta. Vi frambär jordens frukt (Guds gåva) och våra händers arbete (vår symboliska gengåva) och får tillbaka Kristus själv, som är Guds stora gåva till oss: ”det saliga utbytet”.

Den stora lovprisningen: vi prisar Gud genom prästens ord för alla hans välgärningar skapelsen och i frälsningen. Först kommer prefationen (”Ja, sannerligen är det tillbörligt och rätt...”) som talar om dagens tema och utmynnar i Helig, änglarnas himmelska lovsång. Kyrkan i himmel och på jord är nu förenad i lovsång. Vi ber om den helige Ande, som skall förvandla brödet och vinet till den Uppståndnes kropp och blod. På Kristi uppdrag och i hans eget namn uttalar nu prästen instiftelseorden, då förvandlingen sker. Vi faller på knä och tillber Jesu kropp och blod (genom att sjunga ”Din död förkunnar vi, Herre...”). En åminnelsebön nämner allt som Kristus gjort för vår skull (och som nu blir närvarande i synliga tecken); vi ber att vårt offer tillsammans med Jesus, den himmelske översteprästen, skall tas emot av Fadern, särskilt med tanke på dem (levande och döda) som vi nämner inför Guds ansikte. Slutligen utmynnar eukaristibönen i en högtidlig lovprisning av den Treenige Guden.

Det stora Amen: församlingen gör med Amen hela bönen till sin, skriver under och sätter sitt sigill på den.

Fader vår: innan vi går till bords läser vi som bordsbön den bön som Jesus själv har lärt oss.

Bönen om frid: genom Jesu offer får vi den frid som världen inte kan ge. Den utgår från altaret och vi förmedlar den till varandra från den Uppståndne. Guds lamm: sjungs under brödsbrytelsen. Jesus,

Guds lamm, ger sin brutna kropp för att vi och hela världen skall leva i frid med Gud och med varandra.

Kommunionen: på orden ”Kristi kropp” och ”Kristi blod” svarar vi ”Amen”, vilket betyder ”Ja så är det, ja det tror jag”. Han förenar sig med oss och vi med honom.

Tystnad och bön efter kommunionen: vi tackar för vänskapen och samhörigheten med Kristus, han som blivit ett med oss, så att vi blir ett honom.

4 Avslutning

Kungörelser: om vad som händer i församlingen (vars verksamhet har sin källa i eukaristin).

Välsignelse: den Treenige Guden skall vara närvarande när vi nu går ut i världen, till arbete och fritid.
Utsändning: ”Gå i Herrens frid.” Vi går ut från mässan, försonade med Gud, med vår nästa och med oss själva.

Om kommunionen

Kommunion betyder förening och gemenskap. Den är en innerlig förening med Kristus och de andra kristna, en förening som inte kommer till stånd genom vår eventuella sympati för varandra, utan beror på hans kallelse. Genom kommunionen förökas nåden, försvagas de onda böjelserna och ges lust och kraft till det goda, renas vi från vardagssynderna och bevaras från dödssynd, stärks enheten i kyrkan som är Kristi kropp.

Inför kommunionen skall vi förbereda oss med bön, med längtan efter Kristus i sakramentet och med samvetsrannsakan. Har man begått allvarlig synd måste man bikta först. Är man tveksam bör man också bikta. Har man allvarlig synd på sitt samvete men inte möjlighet att bikta före kommunionen, skall man ångra sig uppriktigt och gå till bikt så snart som möjligt efter kommunionen.

Den som lever i Guds vänskap och har den rätta avsikten får gå till kommunionen i varje mässa han eller hon deltar i. Eftersom kommunionen är det högsta uttrycket för kyrkans enhet kring biskoparna och påven, måste man (utom i nödfall) vara katolik för att ta emot den.

Jesus Kristus, som lever i himlen, bor mitt ibland oss på ett påtagligt sätt i tabernaklet, ”Guds tält” bland människorna. Så är han ”Immanuel”, Gud med oss, på vår pilgrimsfärd genom tiden. Därför böjer man

knä, när man kommer in i kyrkan. Den röda evighetslampan är tecknet på hans närvaro.

Boten

I botens sakrament bekänner de troende sina synder och får, efter ånger och föresats om bättring, avlösningen av prästen, som är kyrkans representant och på Kristi uppdrag kan förlåta synder. De får förlåtelse för alla de synder de begått efter sitt dop och blir samtidigt försonade med kyrkan, som de genom sin synd har skadat.

Botens sakrament har fyra delar:

1 *Hjärtats ånger.* Utan ånger, som bör ha sin grund i kärleken till Gud, kan ingen förlåtelse ges. Men sakramentet hjälper en att inse syndens allvar och djupet av Guds barmhärtighet.

2 *Bikten.* Man bekänner inför prästen sina konkreta synder (allvarliga synder även art och antal) och får rådgivning för den andliga kampen.

3 *Den prästerliga avlösningen*

4 *Gottgörelsen* - Den biktande utför en symbolisk handling (en bön, etc.), som prästen föreslagit och den biktande accepterat som tecken på sin allvarliga föresats. Om han vållat andra skada, förlust av egendom eller gott rykte, skall detta om möjligt repareras.

Bikten skall föregås av samvetsrannsakan, eventuellt med hjälp av en ”biktspegel”. Man skall vara så uppriktig och rak som möjligt. Ju större uppriktighet, desto större välsignelse med sakramentet.

Bikten kan ske inom ramen för ett själavårdande samtal. Där är det ofta nödvändigt att vara utförlig, men i regel skall bikten vara kortfattad. Det är en hjälp för prästen (om han inte känner den biktande) att man först säger något om sin situation (gift, med barn, arbetslös...).

Prästen är absolut bunden av sitt tystnadslofte, och på inga villkor får han avslöja vad han fått veta ”under biktens insegel”, och inte heller utnyttja denna vetskap till den biktandes nackdel. Den biktande bör också vara diskret med vad prästen sagt till honom.

De sjukas smörjelse

De sjukas smörjelse ges åt allvarligt sjuka, för att de skall få kraft, hopp och lindring i sitt lidande samt,

om Gud så vill, hälsan åter. Kyrkan anbefaller den sjuke åt den lidande och uppståndne Kristus, som på detta sätt är nära sina lidande lemmar.

Sakramentets verkan: det utplånar synder och syndastraff, ökar nåden, ger mod och eventuellt hälsan tillbaka.

Prästen smörjer den sjukes panna och handflator med (av biskopen välsignad) olja och säger: ”Må Herren genom denna heliga smörjelse och sin stora godhet och barmhärtighet komma dig till hjälp med den helige Andes nåd, så att du befrias från all synd och frälst får stå upp igen.”

Man kan ge sakramentet till alla som svävar livsfara på grund av sjukdom eller ålderdomssvaghet. Det kan upprepas under samma sjukdom vid en ny kris eller inför en operation. Man kan ge det också till medvetlösa, om det kan antas att de önskade motta det, däremot ej till avlidna.

Helst bör de sjukas smörjelse föregås av bikt (åtminstone i allmänna ordalag, om tillståndet inte tillåter mer) och följas av sjukkommunionen (som för en döende har en särskilt högtidlig form, viaticum, ”färdkosten”).

De anhöriga till en svårt sjuk är förpliktade att tid kalla på prästen. Det är viktigt att man inte av vidskepliga skäl väntar till sista minuten med detta sakrament.

Ämbetsvigningen

Genom ämbetsvigningens sakrament blir vissa kristna genom Guds kallelse uttagna, vigda och avskilda till bärare av kyrkans ämbete, och genom det outplånliga kännemärke som de mottar får de, alltefter sin ställning, den sakramentala nåden att med sin person vara tecken för Kristus och handla på hans vägnar som lärare, präster, herdar och tjänare. Ämbetets grader är diakon, präst och biskop. Sakramentet meddelas genom biskopens handpåläggning med en högtidlig vigningsbön.

Biskopen: vigs till det apostoliska ämbetet i dess fullhet, att vara den lokala kyrkans herde, lärare och präst. Han blir genom vigningen medlem av biskopskollegiet under ledning av biskopen i Rom, påven, som är aposteln Petri efterträdare. Bara inom detta kollegium kan han utföra sitt uppdrag på rättmätigt sätt. Så blir kyrkans enhet i tid och rum synlig.

Prästen vigs till ämbetet att i den lokala församlingen hjälpa biskopen i ledningen av kyrkan, förkunnelsen av evangeliet och firandet av sakramenten. Prästen får förmågan (fullmakt) att fira eukaristin och meddela avlösningen i botens sakrament, att ge de sjukas smörjelse (och i nödfall konfirmera).

Diakonen vigs till ämbetet att tjäna Herren och bröderna i undervisning, gudstjänst och karitativ verksamhet. Till uppdraget hör predikan, katekesundervisning, dop, kommunionutdelning, vigsel, begravning, välsignelsehandlingar, materiell omsorg, etc. Han är det personliga tecknet på kyrkans omsorg om hela människan.

Äktenskapet

Äktenskapet är ett förbund mellan man och kvinna för hela livet. Det syftar till makarnas gemensamma bästa, släktets fortbestånd och barnens uppväxt i trygghet och stabilitet. Mellan döpta har Kristus upphöjt äktenskapet till ett sakrament, som är ouplösligt så länge båda lever.

Ett äktenskap är ett sakrament om det är ingånget mellan två oförhindrade parter (lediga till äktenskapet, arton är fyllda, psykiskt mogna att avge ett livsvaraktigt löfte), som på föreskrivet sätt (inför vittnen, katoliker måste gifta sig katolskt) har gett tillkänna sin uppriktiga avsikt att leva tillsammans för resten av livet och är öppna för barn.

Ett sakramentalt äktenskap kan inte upplösas utom genom den ena partens död. Däremot kan ett äktenskap ogiltigförklaras, man fastslår att något av ovan nämnda villkor inte förelåg vid vigseln (bristande avsikt eller mognad, uteslutande av barn etc).

Äktenskapet är som sakrament en avbild av Kristi obrottsliga trohet och självgivande mot kyrkan. Människan är inte skapad för ensamhet. Hon är skapad till Guds avbild som man och kvinna. Könen kompletterar varandra och är hänvisade till varandra. Den kroppsliga kärleken måste vara infogad i ett sammanhang där man och kvinna har skänkt sig till varandra som en gåva utan förbehåll. En gåva kan man aldrig ta tillbaka.

Äktenskapet och sexuallivet är en del av Guds plan med människan och får inte reduceras till en privat överenskommelse tills vidare mellan två människor som tycks passa varandra. Äktenskapet är en utmaning att leva fullt ut vad varje människa är kallad

till: kärlek, solidaritet, osjälviskhet, omtanke, ansvar, kort sagt alla dygder. Sex är att med hela kroppen visa omtanke, ömhet och självutgivande: att intensivt leva för den andre.

Makarna får inte principiellt utesluta viljan att ta emot barn. De beslutar sig inför Gud för hur många barn de önskar ta emot.

Övriga nådemedel

Guds ord i Skriften

Man skall använda Bibeln som ett nådemedel. Välj ett stycke (t.ex. dagens läsningar i mässan), läs det långsamt och begrundande, smaka på orden, försök att förstå deras mening i sitt första sammanhang och sedan i dag, för dig. Respekten för Guds ord kräver att man orienterar sig om textens mening med hjälp av en bra kommentar.

Bönen

Att be är att uppriktigt svara på Guds tilltal och fortsätta samtalet med honom. Utan bön kan det kristna livet inte bestå. Bön kan vara lovprisning, tacksägelse eller begärande bön. Bön stärker det goda i oss och ger kraft mot det onda, tröstar i lidandet och sorgen, hjälper i nöden, gör oss uthålliga.

En god vana är att be morgon och kväll - vid måltider och någon gång under dagen, i frestelse, fara och nöd. För vem skall man be? För vänner och ovänner, föräldrar, syskon, barn, välgörare, de ansvariga i samhälle och kyrka, nödlidande, sjuka, syndare, de avlidna. Man kan be ordlöst eller med egna ord. Men för att få inspiration är det bra att använda en bönbok.

Särskilda böneformer

kallas de heliga tecken och handlingar som liknar sakrament men som är instiftade av kyrkan (och därför kan förändras, nyskapas och avskaffas av henne). De är till för att prisa Gud genom det materiella och för att nedkalla hans välsignelse vid olika stadier i den enskildes, församlingens och samhällets liv.

Tidegården eller tidebönen kallas kyrkans officiella bön utanför mässan. Den består av psaltarsalmer, bibelläsningar, hymner och förböner som utsträcker mässans lovprisning och förbön till dygnets alla tider. Präster, diakoner och ordensfolk är förpliktade att be den på kyrkans uppdrag.

Rosenkransen är ett sätt att meditera kring femton händelser ("hemligheter") i Jesu människoblivande, lidande och förhärligande. Man ber för varje hemlighet en gång Fader vår, tio gånger Hell dig Maria och en gång Ära vare Fadern. Orden som upprepas hjälper tanken att vila i betraktelse av Jesus som i Maria blev människa, han som var lik Gud men gjorde sig ödmjuk och blev lydig till döden på ett kors och därför har blivit upphöjd över allt annat. Rosenkransen beds med hjälp av ett radband.

Sakramentalier

Hit hör välsignelsehandlingar av alla slag, av människor (en blivande mor, ett nyfött barn, en avliden vid begravningen) eller av föremål (bilder, kors, medaljer, rosenkransar, gudstjänstföremål...

"Kort Katolsk Katekes" - KPN 1993